

Előterjesztés a Balaton Kiemelt Térség 2023 - 2028. közötti időszakra vonatkozó Regionális Környezetvédelmi Programjának időarányos végrehajtásáról

Előzmények

A Balaton Fejlesztési Tanács (a továbbiakban BFT) munkaszervezetével, a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökséggel közösen úgy határozott, hogy elkészíti a térség környezetvédelméhez kapcsolódóan a Regionális Környezetvédelmi Programot a 2023-2028 közötti időszakra vonatkozóan. Az elkészült Regionális Környezetvédelmi Programot a Balaton Fejlesztési Tanács **12/2024 (05.10.) BFT határozatával fogadta el.**

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. számú, illetve az azt felváltó területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. számú törvénnyel összhangban a BFT feladata, hogy a régió szereplőivel együtt meghatározza a térség fejlesztési irányait, támogassa a fejlesztési programok, projektek kidolgozását a BKÜ területén, továbbá koordinálja, és a rendelkezésre álló fejlesztési források segítségével ösztönözze a térség fejlődését szolgáló vízvédelmi, turisztikai, gazdasági beruházásokat. A Tanács célja, hogy egységes ösztönző, támogató rendszer biztosításával önálló programok megvalósításával és a kormányzati szereplőkkel együttműködve biztosítani tudja a térség fejlődését.

Ahogy Európa más területein, úgy a Balaton Régióban is tetten érhetőek bizonyos kedvezőtlen környezeti folyamatok, amelyek mögött általában a gazdasági-társadalmi-természeti egyensúly rövidtávú gondolkodás miatti eltolódása áll. Ezzel párhuzamosan a térségben is megjelent a felelősségteljes szemlélet, amely megfelelő szakértelemmel és forrásokkal párosítva képes a fenntarthatóság érvényesítésére.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. számú törvény alapján a regionális környezetvédelmi programnak célja volt a környezeti elemek vizsgálata, a kedvező, illetve hátrányos folyamatok számbavétele, illetve az ezekkel kapcsolatos társadalmi és gazdasági összefüggések feltárása, és ezt követően egy stratégiai feladatterv készítése.

A Regionális Környezetvédelmi Program célrendszere:

Stratégiai cél	Stratégiai terület
1.) A térség lakói életkörülményeinek és életminőségének javítása és a vonzó vidéki életmód megteremtése, valamint az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatások megelőzése, csökkentése, megszüntetése.	Levegőminőség javítása
	Zajterhelés csökkentése
	Egészséges ivóvíz biztosítása
	Szennyvízelvezetés és tisztítás
	Zöldterületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztése, épített környezet védelme
	Az emberi egészség védelme
2.) Környezeti, táji és természeti értékek megóvása, helyreállítása, fenntartható használata. illetve a természet védelmének szem előtt tartása a térség gazdasági, társadalmi fejlesztése során.	Biológiai sokféleség megőrzése, természet és tájvédelem
	Talajvédelem, fenntartható területhasználat
	Felszíni, felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata

Stratégiai cél	Stratégiai terület
3.) A térség adottságaihoz és hagyományaihoz illeszkedő, a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontokat egyaránt figyelembe vevő erőforrás takarékoság, és a hatékonyság javítása. A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, környezetbarát, és versenyképes termelési és szolgáltatási technológiák alkalmazása, a gazdaság körforgásos működésének erősítése.	Energiatakarékosság, energiahatékonyság
	Hulladékgazdálkodás
	Erdőgazdálkodás
	Közlekedés és környezet
4.) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez méltó üdülőhely minőségi fejlesztése oly módon, hogy az biztosítani tudja a lakó és üdülőnépesség rekreációs igényét, biztonságát a környezeti károk megelőzésének figyelembe vételével.	Turizmus és környezet
	Környezetbiztonság
5.) A környezettudatos életszemlélet erősítése, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség javítása, valamint a partnerség fejlesztésének előtérbe helyezése.	A lakosság környezettudatosságának erősítése
	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség javítása

Összefoglaló a Környezetvédelmi Program időarányos végrehajtásáról

A Regionális Környezetvédelmi Program céljainak eléréséhez fontos, hogy a végrehajtását a térség társadalmának, üdülőnépességének minden tagja segítse, folyamatos legyen a végrehajtás nyomon követése és a döntéshozók megfelelő visszajelzéseket kapjanak az előrehaladásról.

Az ellenőrzési folyamat fontos eleme, hogy a Balaton Fejlesztési Tanács részére két évente előterjesztés készül a Regionális Környezetvédelmi Program végrehajtásáról. Mindezekre tekintettel az Ügynökség elkészítette a Regionális Környezetvédelmi Program időarányos végrehajtásának összefoglaló értékelését.

Az összefoglaló értékelés összeállítása

- a Balaton Kiemelt Térség 2025.évre vonatkozó területi monitoring jelentéséhez történt adatgyűjtés felhasználásával,
- a Balaton Fejlesztési Tanács pályázati rendszerén/felhívásain keresztül a térség fejlesztését szolgáló beruházások, programok támogatásával kapcsolatos döntései, valamint
- az Ügynökség felkérése alapján a térségi szereplők, önkormányzatok által, a Környezetvédelmi Program megvalósulásával kapcsolatban nyújtott információk alapján történt. (Felhívásunkra 20 szervezet küldött észrevételt.)

A Környezetvédelmi Program időarányos végrehajtásáról készített értékelés az alábbi témakörökkel foglalkozik:

- I. Helyzetértékelés
 - I.1.A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők, terhelések
 - Demográfiai jellemzők, társadalmi sajátosságok

- Turizmus, vendégforgalom
- Foglalkoztatás, munkanélküliség
- Lakásállomány, lakásépítés
- I.2.Környezeti állapot változásai
 - Levegő
 - Felszíni, felszín alatti vizek
 - Erdőgazdálkodás
 - Természetvédelem
 - Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
- I.3.Kommunális infrastruktúra
 - Ivóvízellátás
 - Szennyvízkezelés, közműháló
 - Villamosenergia ellátás
- I.4.Közlekedési infrastruktúra
- I.5.Zaj-, rezgésvédelem
- II. Térség fejlesztését szolgáló források felhasználása, megvalósult, elkezdődött beruházások
 - II.1.A térség fejlesztését szolgáló forrás felhasználás – országos léptékű programok
 - II.2.A térség fejlesztését szolgáló forrás felhasználás - BFT fejlesztési forrás
- Összegzés

A Regionális Környezetvédelmi Program időarányos végrehajtására vonatkozó értékelés (továbbiakban: Értékelés) jelen előterjesztés 1. sz. mellékleteként csatolásra került.

Az Értékelés két fő részből áll:

- A Helyzetértékelés fejezetében rövid összefoglalást adtunk az Értékelés szempontjából releváns térségi jellemzőkről (a teljesség igénye nélkül), megjelenítve a térségi szereplők által megküldött és fontosnak tartott fejlesztéseket, problémákat.
- A Regionális Környezetvédelmi Program időarányos végrehajtásáról pontosabb és mérhetőbb képet mutat a térségben – az Értékelés időtávjában (2023-2026) megvalósult fejlesztések számbavétele, vizsgálata.

A fentiek figyelembevételével az előterjesztésben a fejlesztések, a felhasznált/felhasználás alatt lévő források témájában készített kivonatot és az Értékelés összegzését jelenítjük meg:

1. Térség fejlesztését szolgáló források felhasználása, megvalósult, elkezdődött beruházások elemzése

A Balaton Kiemelt Térség területén, központi uniós fejlesztési források igénylésére benyújtott projektek elemzése a FAIR (Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer) Magyarország fejlesztéspolitikai nyilvántartási és menedzsment rendszer adatszolgáltatásának felhasználásával valósult meg. Elsősorban azon projektek kerültek vizsgálatra a Regionális Környezetvédelmi Program szempontjából, amelyek 2023. évtől kezdődően benyújtásra, megvalósításra kerültek és megítélt támogatással rendelkeznek. Csak azok a projektek kerültek figyelembe vételre, amelyek megvalósulási helyszíne a Balaton Kiemelt Térség 180 településének egyike, így összesen 680 db projekt került elemzésre.

A Balaton térségében 7 operatív programban jelent meg pályázati aktivitás: GINOP Plusz, TOP Plusz, DIMOP Plusz, KEHOP Plusz, EFOP Plusz, IKOP Plusz és MAHOP Plusz, a Végrehajtás Operatív Program Pluszban azonban nem voltak pályázatok.

1.sz. táblázat: Pályázati aktivitás operatív programok szerint

Operatív Program	Projekt száma	Arány (%)	Megítelt támogatás (Ft)	Szerződéses összköltség (Ft)
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP PLUSZ)	414	60,9	14 886 102 909	20 899 036 802
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP PLUSZ)	187	27,5	49 115 921 812	46 287 431 940
Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP PLUSZ)	66	9,7	8 418 485 138	10 177 513 536
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP PLUSZ)	7	1,0	4 639 462 743	4 936 166 741
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP PLUSZ)	2	0,3	99 027 057	99 027 057
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP PLUSZ)	2	0,3	391 548 603	513 116 739
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP PLUSZ)	2	0,3	10 308 312 012	13 056 949 339
Összesen	680	100	87 858 860 274	95 969 242 154

Forrás: FAIR adatok alapján Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség, 2026

2.sz. táblázat: Projektek megoszlása megyei bontásban

Vármegye	Projekt száma	Százalékos aránya	Megítelt támogatás (Ft)	Százalékos aránya	Szerződéses költség (Ft)
Somogy	348	51%	38 257 212 465	44%	44 983 515 089
Veszprém	207	31%	33 255 108 316	38%	34 635 647 627
Zala	125	18%	16 346 539 493	19%	16 350 079 438
Összesen	680	100%	87 858 860 274	100%	95 969 242 154

Forrás: FAIR adatok alapján Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség, 2026

Projektek 51 %-a Somogy vármegyében valósul meg, melyek forrásigénye a teljes kiemelt üdülőkörzetet tekintve 44%-os forrás részesedést jelent, azaz itt jellemzően kisebb nagyságrendű projektek valósultak meg. Ezzel szemben Veszprém vármegyében a projektek 31 %-a 38 %-os forrás részesedéssel jelenik meg, ami magasabb értékű beruházások valósulását mutatja. Zala vármegye esetében a projektek számának és a megítelt forrásnak az aránya a régió átlagát tükrözi.

Jelen előterjesztés 2. sz. melléklete tartalmazza Balaton Kiemelt Térség területén, központi uniós fejlesztési források igénylésére 2023-tól (a Regionális Környezetvédelmi Program kezdő időpontja) benyújtott és támogatási okirattal rendelkező projektek felsorolását.

Megállapítható, hogy a fejlesztések/projektek jelentős része a környezetvédelmi program több stratégiai céljának teljesüléséhez is hozzájárul. Kiemelkedő arányban jelennek meg a településfejlesztést, a gazdaság versenyképességét, az energiahatékonyságot, a klímaalkalmazkodást és a fenntartható közlekedést támogató beruházások, miközben több projekt egyidejűleg erősíti a természetvédelmi, vízgazdálkodási és szemléletformálási célok megvalósítását is. Mindez azt mutatja, hogy a Regionális Környezetvédelmi Program stratégiai céljai a fejlesztési források felhasználásában is egyre inkább integrált módon jelennek meg.

Ezen kívül az Értékelés tartalmazza a Balaton Fejlesztési Tanács részére a térség fejlesztését szolgáló beruházásokra fordított források felhasználását is, amit a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium biztosított 2024 és 2026 közötti időszakban.

A Balaton Fejlesztési Tanács fejlesztési forrásainak felhasználása több, egymást kiegészítő térségi célt szolgált. A támogatások között a kisebb volumenű, közvetlen beruházások mellett a térségi együttműködést, közbiztonságot, közösségi programokat, tájékoztatást és a fejlesztési

döntéseket megalapozó kutatásokat támogató programok is megjelennek. A következő táblázat a 2024–2025. évi fejlesztési források felhasználásának főbb területeit, az ezek keretében megvalósult feladatokat és a megítélt támogatások összegét foglalja össze.

3.sz. táblázat: A fejlesztési forrás keretében megvalósult projektek

Fejlesztési cél	Megítélt támogatás (Ft)
Önkormányzati szolgálati lakások építésének támogatása	3 046 182 710
Településfejlesztési beruházások támogatása	316 879 130
Közbiztonság – vízbiztonság fejlesztése	64 000 000
Kiemelt rendezvények, helyi - térségi identitást erősítő rendezvények támogatása	35 000 000
Balatoni Partnerségi Program	15 900 000
Mozdulj Balaton Program	10 000 000
Térségi tájékoztatási feladatok	18 000 000
Térségi fejlesztéseket megalapozó társadalmi, gazdaságszociológiai elemzések, kutatások elkészítése	25 000 000

Forrás: Tájékoztató a Balaton Fejlesztési Tanács 2024 és 2025. évi tevékenységéről

A BFT fejlesztési forrásainak hozzájárulása a Regionális Környezetvédelmi Program végrehajtásához nem kizárólag a közvetlen környezetvédelmi célú beruházások esetében értelmezhető. Az egyes fejlesztési célok több stratégiai területhez és cselekvési irányhoz is kapcsolódhatnak. Különösen összetett a településfejlesztési beruházások kapcsolatrendszere, de a közbiztonsági, partnerségi, tájékoztatási és kutatási programok is több környezetvédelmi cél megvalósítását támogatják. A fejlesztések így nem elkülönült környezetvédelmi beavatkozásokként, hanem a térség társadalmi, gazdasági és környezeti folyamataiba beépülve járulnak hozzá a Regionális Környezetvédelmi Program végrehajtásához.

2. Összegzés

A vizsgált fejlesztési források és pályázati konstrukciók alapján megállapítható, hogy a Regionális Környezetvédelmi Program valamennyi stratégiai céljához kapcsolódnak olyan fejlesztések, amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulnak azok megvalósításához. A környezetvédelmi célok teljesülése nem kizárólag a kifejezetten környezet- vagy természetvédelmi célú projektekhez kötődik: a településfejlesztési, energetikai, közlekedési, turisztikai, gazdaságfejlesztési és humán fejlesztések jelentős része is érdemi kapcsolatot mutat a Program célrendszerével.

Különösen széles fejlesztési háttér kapcsolódik a zöldinfrastruktúra és az épített környezet védelméhez, az emberi egészséghez, az energiahatékonysághoz, a fenntartható közlekedéshez és turizmushoz, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz. Emellett a természet- és vízvédelem, a környezettudatosság erősítése és a partnerség fejlesztése is több támogatási konstrukcióban és BFT-programban megjelenik. Egyes stratégiai területek – így például az erdőgazdálkodás vagy a környezetbiztonság – ugyanakkor szűkebb körű fejlesztési forrásokhoz kapcsolódnak.

Az Értékelés egyúttal rámutat arra, hogy a Regionális Környezetvédelmi Program végrehajtása nem egyetlen ágazat vagy támogatási rendszer feladata. A Program céljainak megvalósulását számos, eltérő elsődleges céllal indított fejlesztés együttes hatása szolgálja. Ez indokolja, hogy a jövőben a fejlesztések értékelése során ne csupán azok közvetlen célját, hanem a környezeti célokhoz való hozzájárulásukat és a különböző stratégiai területek közötti kapcsolataikat is rendszeresen vizsgáljuk.

A 2024–2025. évi fejlesztések összességében azt mutatják, hogy a Regionális Környezetvédelmi Program célrendszere több fejlesztési területen is érvényesül. A következő időszak feladata ennek a kapcsolódásnak a további erősítése, valamint annak nyomon követése, hogy a megvalósuló fejlesztések hosszabb távon milyen tényleges környezeti, társadalmi és életminőségi eredményeket hoznak a Balaton Kiemelt Térségben.

Kérjük tisztelt Balaton Fejlesztési Tanácsot, hogy a Balaton Kiemelt Térség 2023 - 2028. közötti időszakra vonatkozó Regionális Környezetvédelmi Programjának időarányos végrehajtásáról szóló előterjesztést fogadja el.

Siófok, 2026. 09. 04.

Dr. Molnár Gábor
ügyvezető

Készítette: Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség

..../2026 (09.18.) BFT határozat

A BFT a Balatoni Integrációs Kft. által kidolgozásra került: Balaton Kiemelt Térség 2023 - 2028. közötti időszakra vonatkozó Regionális Környezetvédelmi Programjának időarányos végrehajtásáról szóló előterjesztést megárgyalta és elfogadja.

A BFT felkéri Elnökét, a Tanács Tagjait és a Balatoni Integrációs Kft.-t, hogy a regionális környezetvédelmi programban meghatározott cselekvési irányok, feladatok megvalósítását lehetőségeikhez mértén továbbra is segítsék elő.

Felelős: Elnök, BFT Tagok, Dr. Molnár Gábor ügyvezető
Határidő: értelem szerint